

Silencing the Satan

ראש השנה תשע"ט

104 Teshuvah
R. Bernstein

The Gemara raises a question regarding the way we perform the mitzvah of shofar.⁶⁰ The basic number of sounds needed in order to fulfill the mitzvah is thirty.⁶¹ We blow thirty sounds both before and during the Amidah. The Gemara wonders why we blow both times, and responds:

כדי לערוב השטן

* In order to confound the Satan [the accusing angel].

These words are somewhat enigmatic. How are we confounding the Satan by blowing the shofar twice? Let us consider several different explanations.

3

Rashi explains that blowing the shofar twice represents a display of love for the mitzvah. When the Satan sees the love the Jewish People have for the mitzvos, his accusations will be nullified.⁶²

These words require some attention. Why should the Satan's accusations be confounded upon seeing the Jewish People's love for a mitzvah? Even if they love mitzvos, the fact remains that they have also performed aveiros!

As we will discuss below, a key factor in our securing a favorable judgment on Rosh Hashanah is establishing our essential nature as being in tune with Hashem's will, for this casts all of our actions in a different light. Our mitzvos gain more weight as they represent our true desire; and our aveiros are devalued as they no longer represent what we really want or mean. This act of displaying love for a mitzvah is thus key in establishing it for us as a "valued act," one with which we identify fully. Having achieved this, the Satan's accusations regarding any sins we may have committed will hopefully be significantly "low energy."⁶³

* ג] והוסיף המשגיח ואמר: אם חיוב המצוה סותם את פיו של השטן, איך הוא חלילה להיפך, אם יראה השטן בראש השנה שאין האדם מחבב את המצוות, ואם יש לו לשטן טענות בלאו הכי, הרי בזה אנו פותחין את פיו לקטרג ח"ו.

ונלמד מכך מה נורא הוא חטא בראש השנה. הרי חסמו אותנו מלומר וידוי בראש השנה, כל כך היא הזחירות פן ישמע השטן שאנו נאמר 'חטאתי', וביותר צריך ליהדר ביום הזה מן הביטול, וגם, כאשר נמצאים בין רבים, עלולים יותר להיכשל בנוקין, ועלולים עוד בראש השנה להיכשל יותר מכל יום.

גם צריך כל אחד לבקש מחילה מזולתו על נזקי רוחניות, כי הרי הוא אותו לאו של "לא תגזול", כמו בגזל שוה פרוטה, ולא ימלט שלא ניכשל בזה.²⁶¹

2 notes - Arts coll.

NC

1. Two sets of blasts are sounded on Rosh Hashanah, one before Shemoneh Esrei, when it is permitted to sit, and one during Shemoneh Esrei, when the congregation stands. [The universal custom nowadays is to stand even during the blasts sounded before Shemoneh Esrei. Strictly speaking, however, the congregation may sit during these blasts (Mishnah Berurah 585:2).] The primary blasts are the second set, since the main obligation is to blow at the time of the recital of the verses of קליקה and זכרון (see below, 33b). Why, then, do we also blow the set before Shemoneh Esrei? (Ran and Ritva; see next note).

2. When Satan hears how the Jews hold God's commandments dear, performing the mitzvah of shofar twice, above and beyond the letter of the law, he becomes confounded and is unable to successfully prosecute them (Rashi; cf. Tosafos in the name of Aruch; Ran).

4

תקלה משה פרק י"ה אה"ל

נפשך, אם ח"ו צודקים טענותיו, מה יועיל חיוב המצוה דתוקעין ומריעין כשהן יושבין וכשהן עומדים. ואם אין לטענותיו בסיס, בלאו הכי מסתמין דבריו, וחיוב זה למה לי.

וביאר מרן הגר"א קוטלר זצ"ל, על פי הכתוב בגמרא (ברכות כ ע"ב): דרש רב עזריא וכו', אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבש"ע כתוב בתורתך (דברים י"ז) "אשר לא ישא פנים ולא יקח שוחד", והלא אתה נושא פנים לישראל, דכתיב (כמדבר י"ב) "ישא ה' פניו אליך". א"ל וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה (דברים ח"ג) "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך", והם מדקדקים על עצמם עד כוית ועד כביצה ע"כ.

* הרי שכאשר ישראל מחמירים על עצמם במצוות שלא נתחייבו מעיקר הדין, הקב"ה נושא פנים, ועל אף שאין ויתור ברניי שמים, אלא הוא מעצם דרכי מדה במדה, שאדם העושה לפנים משורת הדין מתנהגים עמו מן השמים ג"כ באופן זה, ונושאים פנים אליו ברצון.

על פי זה ביאר את ענין התקיעות, כאשר מחמירים ישראל על עצמם לתקוע מיושב ומעומד, הרי זה בבחינת 'שוחד' שהקב"ה מקבל מישראל, ונושא להם פנים, וע"כ מסתמין טענותיו של השטן, על דרך מלכותא דארעא שכאשר הדין נושא פנים לאחד מבעלי הדין מסתמים טענותיו של השטן, וזהו ענין ערוב השטן.

ב] ועל דרך זה אמר המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, דיסוד הדבר של 'ערוב השטן' ע"י חיוב המצוה, הוא כדוגמת אב השופט את בנו ומתנהג עמו כמעמד המשפט בחיבת רבה, שאין המקטרג מסוגל לטעון טענותיו, דהנה ההלכה היא שקרוב פסול להיות דיין, כי אין דומה משפט בחיבת למשפט בפנים זועמות, וכשיושב השופט בפנים שוחקות, קשה להיות מקטרג.

ובדומה לזה כשהשטן רואה את החיבות של כלל ישראל לפני הקב"ה במה שמחבבים מאוד את המצוה, עד אשר א"א מוציאין אותה מתחת ידם ותוקעין וחוזרין ותוקעין, אינו מסוגל לגשת לטעון טענותיו, והגם שיש לו מה לטעון, אבל נאלם פיו ומסתמין טענותיו. ויש לנו ללמוד מכך את חשיבות הענין של חיוב מצוות, שבכחו

שאר

חזירין ותוקעין, מידת אהבה

במצות תקיעת שופר הוסיפו חז"ל את החזרה על המצוה. מה היא משמעותה של החזרה, מגלים חז"ל בראש השנה דף מ"ז ע"ב:

„אמר רבי יצחק למה תוקעין בראש השנה. למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו. אלא למה מריעין. מריעין, רחמנא אמר זכרון תרועה. אלא למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין כדי לערבב השטן. כיצד מתערבב השטן על ידי התקיעות השניות, פירש רש"י: „שלא ישמין, כשישמע ישראל מחכבין את המצוות מסתמין דבריו“.

מכיון שענין התרועה, הוא כפי שנתבאר, עבודה של יראה — פחד הדין, יש לו עדיין לשטן מקום להשטין. כי כלל ישראל עדיין לא הגיע לאמונה במידה של אהבה, במידה של שמחה. אף הפסוק תובע ואומר: „תחת אשר לא עבדת את ד' א' בשמחה (דברים כ"ח מ"ז) כלומר, גם אם עבדת את ד' א', אך לא מתוך שמחה... כי על כן חסרון השמחה, מורה על מיעוט ההשגה בנחלת האושר שבקיום תורה ומצוות. מיעוט ההשגה בחיים רווחניים, הוסר ההכנה בחורבן שהחיים המנושמים גורמים לאדם. אלמלא היה משיג אלה, היתה עבודתו נעשית מתוך אהבה ומתוך שמחה. ואלמלא היתה עבודתו נעשית מתוך אהבה ושמחה, היה משתוקק לחזור ולחזור על קיום המצוה. ומכיון שמייוחדת היא מצות שופר במידת היראה, הוסיפו בה חז"ל את החיוב, שמקורו במידת האהבה, ובכך מסתמין מענותיו של השטן הבא להשטין על העדר אהבה.

9

מוסר את עצמו להקב"ה, מתוך הערכה לחיי העולם הבא. „ואהבת — בכל נפשך“ וכבר ידענו כי יש בו בקיום מצות שופר הזכרת זכותו של יצחק שנעקד על גבי המזבח, מסירות נפש הזקוקה, כאמור, למידת האהבה. מהזכרה זו למדו חז"ל, כי על מצות שופר שענינו — יראה, להתקיים מתוך אהבה, ועל כן כפלו בה את קיומה — חביבות של אהבה.

מסירת נפש מביאה לידי מידת אהבה

• ובאמת, יש בה בקיום המצוה של „בכל לבבך“, להביא לידי מידת אהבה. כשמגיע אדם לידי נסיון, ומתגבר עליו, הרי התגברות זו עצמה גורמת לו לאהבה. לאחר שאדם עמד בנסיון, רצה לדבר, ולא דיבר. נסיון של אכילה, ולא אכל. נסיון של הסתכלות אסורה, והתגבר, מהי הרגשתו לאחר מכן? אני מודה לך מאוד גבוש"ע! ברוך השם על שנתת לי נסיון שהתגברתי עליו למען השם, התגברתי, כי נזכרתי בחיים הרוחניים. מכאן ואילך, הוא עובר אל מידת האהבה גם בכל מעשה מצוה. הוא שומר שבת — מתוך אהבה. לומד תורה — מתוך אהבה. הוא משליך את הצלי העולם הזה, ומוותר על התעסקות בעולם הזה, גם אם היא מביאה לידי רווחים, באהבה.

מידת אהבה, פותמת דבריו של שטן

10

כאשר בא השטן להשטין לפני הרבוש"ע, „מסתמין דבריו“. הרבוש"ע אומר לו, מה לך מה שעשו לפני שבוטל ושנים ושלושה... הבט עליהם עתה „כאשר הוא שם“, כיצד הם מחבבים מצוות, כיצד הם מקבלים עליהם עול מלכות שמים באהבה — „שמע ישראל — ואהבת“. ציויתי עליהם לתקוע בשופר, והם חוזרים ותוקעים שנית. „כשישמע ישראל מחכבין את המצוות, מסתמין מענותיו“.

הנה דרך העבודה בשני ימים של ראש השנה, איחא בשם הארז"ל זי"ע והוא על פי הזוה"ק (מ"ג רלא): שיום א' דראש השנה הוא כנגד רוחניות, ויום ב' הוא כנגד הגשמיות, ובפסוקים הביאור לענין תפלת האדם שציוס הראשון שמתה הדין מתושה על ישראל הנקרא דינא קשיא, יש לבקש רק על דברים של רוחניות, וציוס השני שמתרככה מדת הדין הנקרא דינא רפיא, אפשר לבקש גם על גשמיות, ובדאי יש צוה הרבה דברים עמוקים.

נאמר בתורה (דברים ו, ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל מאדך', וכתב בספר החינוך (מגוה ח"ט) שזהו אחת מן המצוות הממדידות הוא שמחויב האדם לעולם לאהוב את ה', ולסלק עלמו מכל שאר האהבות, כיון שאהבות אחרות הם סותרים לאהבת ה', והוה העבודה בראש השנה הוא להעמיק במוך הלז אהבת ה', ועל ידי שמסירים כל שאר אהבות בלבנו וממליכים את הבורא ית' עלינו, זה יתן שלא נסור ממנו לדברים זרים שהם סתירה לאהבת ה', ונוכל להתדבק באהבתו.

ובתב החמס סופר שזה הטעם שטובלים התפוח והתלה צדצט לרמו שזרין לעורר את האהבה לבורא ית', וכן לב נפש מאל' סופי תציות 'דצט', שכל מדות אהבה אל' מרומזים צדצט שטובלים צימים נוראים, וזה הטיבול צדצט בראש השנה לטבל כל הגשמיות באהבת ה', שלא יתבטל האהבה צעת אכילת התלה או התפוח, וכן מרומז במה שנאמר בתורה (במדבר כט, א) 'יום תרועה יהיה לכם',

7

איחא בתוספות (ר"ה טו: ד"ה מ"י) צסס הערוך מדברי הירושלמי כי צעת התקיעות השטן צהיל ולא צהיל אולי זה שופר גדול של משיח, ויש לפרש כי גדול מורה על מדת המסד ואהבה, ושופר גדול היינו שהוא נחמלא אהבת ה', כי תפקיד השופר עלמו להביא את האדם לידי יראה, כדכתיב (עמוס ג, ו) 'יתקע שופר צעיר ועם לא יחרדו', ושופר גדול הוא שנתעלה מדרגת יראה לאהבת ה', ונעשה לירוף אהבה עם יראה, ולכך נבחר השטן שמה ישיגו קיום 'ואהבת' בשלימות, והוה שנקט רש"י (שם) 'שמחבבין את המצוות', היינו שעושין המצוה עם חיבוב ואהבת ה', וחושש שלא ישיגו דרגא זו בשלימות.

The Ran explains the idea of "confounding the Satan" in a way that is a little closer to home. When the Gemara here mentions the Satan, it refers to the Satan that resides within the person, i.e., the yetzer hara (evil inclination). The "confounding of the Satan" takes place through blowing the shofar before we recite the Amidah.⁶⁴ As we have seen, the sound of the shofar is a call to wake up and remember what is truly important, to reflect on where we are going, and to take account of things that we have done. The shofar's wake-up call puts a person in the proper frame of mind before he begins to pray, so that the yetzer hara will be subdued and not distract him during the Mussaf prayer.⁶⁵

והנה הר"ן כתב בביאור הגמ', "לערבב את השטן", פירוש להכניע את היצר כדכתיב אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו דשטן היינו יצר הרע וכדריש לקיש שאמר בכבא בתרא (דף טו.) הוא שטן הוא מלאך המות הוא יצר הרע". והנה אף דפירושו של הר"ן אינו ענין לגדר עירבוב השטן של פירוש הערוך, כמובן, מכל מקום נראה דדברי הערוך בשם הירושלמי יתפרשו היטב על פי פירוש הר"ן בגמ', דהנה פשוט הוא דביאת המשיח ותקיעת השופר הגדול תלויה במעשיהם של ישראל וכדאמר משיח לרבי יהושע בן לוי (סנהדרין דף צח.) "היום אם בקולו תשמעו", ועל כן כששומע השטן את התקיעות הראשונות שבאים לעורר את ישראל להכניע יצרים הרע חושש הוא שבאמת יתעוררו * לתשובה מזה ואז נפתחת הדרך לשופר הגדול של משיח, ועל כן בהיל ולא בהיל דעדיין הוא מקוה שלא יכניעו את יצרים, אבל כד שמע קול השופר השני, מחליט הוא שמן הנראה הכניעו את יצרים בתקיעות הראשונות, וכבר הגיעו למדרגה של יתקע בשופר גדול, ועל כן בהיל מאד ומסתתמים טענותיו. (יר"ד)

15

קול שופר - קול האמת

אם נרצה להתבונן בחובת היום ובנוראות העבודה המוטלת עלינו חייבים אנו ללמוד היטב את מצות השופר. כי זהו מהותו של ר"ה - יום תרועה.

קול שופר הוא קול אמת, בחינת "צעק לבם אל ה'", קול בלי מילים גנוחי גניח וילולי יליל. יום תרועה - יום יבבה. "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא". בכי של אמה על הבן שלא חוזר מהמלחמה, בכי אמיתי, שופר - קול בלי מילים, מבלי לערב את הדעת, צעקה מהלב דרך קרן של בהמה שאין לה דעת, צעק לבם אל ה'.

* וסגולת השופר שהוא כאמור, קול אמת, להביא אותנו לפני ולפנים לפני "ה' אלוהים אמת", שופר כלפנים דמי. כי על כן לא תוקעים בקרן של פרה המזכיר את חטא העגל, ואיסור זה קיים אך ורק בעבודות פנים בקדש הקדשים, שם אסור להזכיר את חטא העגל. הכהן הגדול ביום הכיפורים לא נכנס בבגדי זהב לתוך קדש הקדשים למרות שבעבודות חוץ הוא משרת בבגדי זהב. נמצאנו למדים שבזמן תקיעת שופר כל העולם הופך להיות בחינת קדש קדשים. ואנו עומדים לפני הקב"ה לפני ולפנים, "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוהיכם", "אתם נצבים היום". היום הרת עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים.

16

קול השופר יוצא מהמקום בו רצון הקב"ה ורצון היהודי מתחברים יחד

שופר מגיע וחודר למקום כל-כך עמוק. קול השופר יוצא מאותו מקום ששם הרצון של הקב"ה והרצון של היהודי מתחברים יחד. וזה ביאור דברי המדרש: "אבל איני יודע מי תוקע, ת"ל וה' אלהים בשופר יתקע", כביכול הקב"ה עצמו תוקע בשופר. הקול שלך - הקול של השופר - יוצא מה"רצוננו

לעשות רצונך", מעומק הלב - "הקב"ה לבם של ישראל", משם הקול יוצא. "ועדיין איני יודע מאין התקיעה יוצאה, תלמוד לומר קול שאון מעיר קול מהיכל" - היינו, קול השופר יוצא מההיכל, מקודש הקודשים של היהודי. זהו כוחו של השופר, זהו "אשרי העם יודעי תרועה". מי שיודע סוד זה, מי שיודע עד היכן השופר יכול להגיע, מי שיודע מאיפה הקול יוצא - הרי הוא מאושר!

שמע בני יי

17

קראנו בקריאת התורה, על הגר, "ויפקח ה' את עיניה ותרא באר מים" וגו' היינו שהבאר היתה עוד קודם, אלא שהקב"ה גילה את עיניה. כן גם לכל אחד מאתנו

יש באר מים חיים - נשמה קדושה הרוצה להתקרב אל ה' ולעשות רק רצונות חיובים, א"כ נתפלל לפני הקב"ה, גל עינינו ונזכה להכיר ולראות בכחותינו.

אנו רואים מדברי הרמב"ם שיעקר הכוונה בתקיעת שופר היא התשובה. וכך כתוב בזה"ק (הובא ביסוד ושורש העבודה) שיעקר המטרה בתקיעת שופר היא שהתקיעה מעלה לפני הקב"ה את התשובה המתנוצצת בקרבנו. ולכן כותב ביסוד"ה שבעת תקיעת שופר חובה עלינו לחזור בתשובה, אך ודאי לא על חשבון השמיעה של סדר התקיעות.

13

את המשיגה קודם התקיעות, מה לכוון בתקיעות? והשיב: ראשית כל להקפיד לשמוע היטב את התקיעות, ולכוון לצאת מצוות תקיעת שופר דאורייתא.

המלך את ה' על כל העולם, ובכלל זה המלך את ה' על עצמך.

לשמח מאוד בהמלכת ה' (וכפי שמסופר על הגר"א).

יחד עם המחשבה להמליך את ה', צריך שיתעורר צער על כך שעד היום לא המלכת את ה' כראוי, וגם עברתי על ציווי ומרדתי בו.

ומזה יבוא רצון וקבלה כללית חזקה שמעתה ואילך איטיב המעשים, ואעשה את רצון ה' בכל מצב.

14

קיד שיחת אליהו

תפילה - הכרה ביכולתו היחידה של הבורא

והנה חכמים תקנו ברה"ג תפילות; אמירת פסוקי מלכויות, זיכרונות ושופרות. ויש עלינו לדעת שהכול עניין אחד. המה"ל מפראג מבאר מדוע בזמן התפילה אדם צריך לעמוד עם ידיים כפותות ורגליים סגורות, מפני שעניין התפילה הוא שהאדם נחשב כמו עקוד וקשור. והיינו, שזה דומה לכך שאני כולי קשור לפני הקדוש ברוך הוא, שיא ההתבטלות לפניו יתברך. האדם עומד לפני ה', אבל לא עומד לפני ה' כמו אחד שיכול לעשות משהו, אלא כעקוד וקשור לפני ה'. עליו לדעת שהכול בידיו יתברך, כל מה שיש לו, כל מה שהוא צריך, הכול בידיו, הוא עצמו לא יכול לעשות כלום, זה נקרא תפילה אמיתית.

* והיות וראש השנה זה יום של אמת, כמו שאומרים, בתפילה: "כי אתה אלוקים אמת ודברך אמת וקיים לעד", הרי שאפשר להגיע ביום הזה לדרגה של היות האדם אמיתי יותר. ולמעלה זו שהיא מעלת המעלות המשייכת ביותר את האדם להש"ת - שהיה חותמו של הקב"ה אמת! ומקרבת אותו לתורה שנקראת 'תורת אמת', יש אפשרות יתירה להגיע ביום זה, ובעיקר ע"י מצות היום שהיא שופר וכמ"ש "יום תרועה יהיה לכם". יום שבו אפשר להשיג עמידה אמיתית לפני ה' "ובמה - בשופר", כי שופר הוא אור האמת, ועל ידו יתחבר האדם לבוראו, וכך יוכל להתחיל שנה חדשה, בהתחלה אמיתית ונכונה, ולעשות עוד צעד בכיוון לגאולת האדם השלמה - לשופר הגדול של אחרית הימים.

המות לנצח. בר"ה אין הרע מתבטל, אבל מלכותו ית' נהיית יותר מוחשית ועי"ז השטן מתערבב, כלומר: החזית במלחמת השטן עמנו מתפוררת. ובכל מלחמה אם מצליחים להכניס איסדר בחזית האויב, זוהי התחלה למפלגתו. כך בכל ימות השנה חזית היצירה חזקה מאד, אבל בזמן תקיעת שופר היא מתרופפת, והזו זמן מסוגל שנוכל לכבוש שטחים בחיינו שבהם היה היצר שולט עד כה. זהו כנראה הענין בוידוי בתקיעות דמיושב.

22 Teshva - R. Bernstein

והיה בינים ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים

And it will be on that day, the great shofar will be sounded, and then will come those lost in the land of Ashur (Assyria), and those cast away in the land of Mitzrayim (Egypt), and they will bow down before Hashem on the holy mountain in Jerusalem.⁶⁹

*The shofar on Rosh Hashanah is a precursor to the one that will herald the final redemption, and contains the messages that will help bring that time closer:

- Some people are "lost in Ashur." The word *Ashur* relates to the word אשור — happiness. This refers to people who are lost in their lives of pleasure and comfort, and have forgotten about having any notion of meaning or idealism in their lives.
- Other people are "cast away in Mitzrayim." The word *Mitzrayim* relates to the word מצר — boundary or restriction. There are those who are pushed aside (דוחים) from achieving meaningful goals due to restrictive or dire circumstances. Their spirits are dampened, their vision is diminished, and there is no room in their consciousness for any higher aspirations.

The shofar calls to both of these people, to wake up from either complacency or dejection:

To the one "lost in Ashur," it urges that he give his life more meaning and direction than the one he is currently drifting in.

To the one "pushed aside by Mitzrayim," it calls with encouragement, telling him to act in spite of his restrictions and to tap into the greatness and nobility that he is capable of, regardless of circumstance.

The shofar is seeking to ensure that everyone finds his place on Hashem's holy mountain.⁷⁰

24

Sounding out Redemption

Tosafos present a fascinating explanation of the confounding of the Satan in the name of one of the Rishonim, the Aruch. The future

redemption will be heralded by the sound of a shofar, as the verse says, "And it shall be on that day, the great shofar will be sounded."⁶⁶ When the Satan hears the first set of sounds, he is unsure whether they are announcing the advent of the redemption, or perhaps they are merely the fulfillment of the mitzvah of the day of Rosh Hashanah. However, when he hears the sounds repeated (beyond the required thirty blasts), he becomes convinced that these are the sounds of the redemption, and his accusations become confounded.⁶⁷

This explanation of the Aruch is truly astounding. We should know better than to underestimate the prowess of the Satan. He may be many things, but he is not foolish. How, then, can he make the same mistake every single year? He should simply think back to all the previous years when the second set of sounds was there only to confound him!

למה מפחד השטן מהתקיעות בר"ה

בשיחה קודם התקיעות בר"ה הקשה, המשגיח, מהו ענין מלכויות דר"ה שזה עיקר עבודת היום, הרי כל השנה אומרים מלכויות, וכיאר המשגיח דכל השנה אנו אומרים מה שהמלאכים אומרים, איך שהם ממליכים את הקב"ה, אך לנו אין שייכות למלכויות כל השנה, כיוון שאנו ח"ו תחת מלכות אחרת, מלכות היצר הרע, שאומר רידי אתי

ובר"ה, עבודת היום לקבל עלינו מלכות שמים, ובסגולת הזמן טמון שאפשר לצאת ממלכות היצירה ולהכנס למלכות יוצרנו, ואיתא בגמרא, דבר"ה הפסיק השעבוד מאכותנו במצרים, ובר"ה יוסף יצא מבית האסורים, והיינו שיש כח ביום זה לצאת ממלכות הרע, ולהכנס תחת ממשלת הקדושה. וזו הסיבה שהיצר הרע, השטן, מפחד מהתקיעות בר"ה, דיודע שהיום יכול לאבד את כל מלכותו והיום אפשר לזכות לזה, וזו עבודת כל העשיית לצאת ממלכות היצירה, וזוכים לזה ע"י שממליכים את הקב"ה.

לכל אדם רגעים של התעוררות, ועיקר העבודה היא, לשמר את התעוררות שלא תפוג, ועל ידה להיות לאיש אחר, כמו שמצינו ביקום איש צורות בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר, שהיה רוכב על גבי הסוס בשבת, ובאותה שעה היו מוליכין את ר' יוסי בן יועזר ליהרג על ששמר את השבת, "אל [יקום לר' יוסי] ראה סוסי דארכבה מרי, וראה סוסך דארכבך מרד, אל אם למכעיסיו כך, ק"ו לעושי רצונו וכו', ואם כך לעושי רצונו, ק"ו למכעיסיו. נכנס בו הדבר כארס של עכנאי, הלך וקיים בעצמו ד' מיתות בית דין, נתנמנם ר' יוסי בן יועזר, וראה מטתו פורחת באויר, אמר, בשעה קלה קדמני זה לגן עדן" (ב"ר ס"ג ס"ה).

* וכן אמרו (ע"ז י א): "תניא אמרו עליו על ר"א בן דורדיא, שלא הניח וכו', בשעת הרגל דבר וכו' אמרה וכו', כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה, הלך וישב בין שני הרים וגבעות, אמר, הרים וגבעות, בקשו עלי רחמים וכו', אמר אין הדבר תלוי אלא בי, געה בבכי עד שיצאה נשמתו, יצאה בת קול ואמרה, ר"א

בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא, בכה רבי ואמר, יש קונה עולמו בשעה אחת. "שעה אחת" כזו יש לכל אחד ואחד, ולא רק שעה אחת יש לו, אלא הרבה "שעות" כאלו יש לו, אבל "קונה עולמו" בשעה אחת - יש רק אחד מאלף, אדם שידע לנצל את ה"שעה אחת" של התעוררות ועל ידי כך לקנות את עולמו, ועל כך בכה רבי, אם יש כח כזה באדם, למה לא יזכה כל אחד לכן.

263 אמר הג"ח שמואלביץ ז"ל: לכאורה * ומהשטן נדע להעריך כל התעוררות קלה מה. כל הבהלה הזאת, ומה טעם מתבלבל השטן בשומעו קול השופר, אלא שהשטן יודע כי התעוררות הקלה ביותר, עלולה לבטלו כליל מן העולם, ומכאן פחדו הגדול, ב'הרחב דבר' אות א.

264 'העמק דבר' פרשת אמור, כג"ד, ב'הרחב דבר' אות א.

תפקידו של היצר להסיר את האדם מקיום רצונו יתברך, ועל האדם לעבוד ולדחותו כדי לקיים רצונו יתברך, וזהו למעשה תפקידו העיקרי של השופר, השופר קרוי בשם שופר מלשון שפרו מעשיהם, כלומר השופר בא לעורר את האדם שיעמוד על תיקונו וידחה את יצרו ויקיים רצונו יתברך, וכשהשטן רואה את תפקידו של השופר בתקיעות דמעומד ומיושב שמעורר את האדם ומקרבו לבוראו האדם עומד ברגעים אלו ככהן גדול ביום הכיפורים הנכנס לפני ולפנים, מואס בכל הבלי העולם ומעמיד מול עיניו אך ורק קיום מצותותיו ורצונו יתברך, הרי שהשטן מרגיש שזמן ביטולו מן העולם קרב ובא, כי השופר מכניס את האדם לתיקונו האמיתי, ותיקון חטא האדם הראשון לבטל את הרצונות מפני רצונו יתברך, א"כ השטן מרגיש שאין לו מה לעשות יותר, ובזה מסתמים טענותיו ואינו יכול לקטרג.

גם בזה יש להבין אף את נוסח התפילה שאנו אומרים "ויעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם", שזהו סוד תיקון האדם הראשון ותיקונו

ALL THREE SPECIAL sections of the Rosh Hashanah *Musaf* prayer (*Malchuyos*, *Zichronos*, *Shofaros*) consist of a prologue followed by ten verses. The prologue serves as a means of clarification of the essential meaning of the blessing, such as the prayer of *עלינו לשבח* in *Malchuyos*. We need to understand why *matan Torah*, the giving of the Torah at Mount Sinai, appears as the main motif of the prologue to *Shofaros*. In addition, it would seem natural to quote for the three Torah verses of the *Shofaros* prayer, passages concerning the shofar-blowing on Rosh Hashanah; but in fact, here too, the theme of these verses refer to the shofar at *matan Torah*. Why is this the topic of the prologue and Torah verses?

Ramchal sheds light on this issue, explaining the essence of the shofar and the blessing pertaining to its blowing (*Ma'amar haChochmah*, *Yalkut Yedios haEmes*, p. 257):

The *segulah* of sounding the shofar [as we were commanded] here below and which is strongly rooted in the Heavenly spheres, is to serve as a means of strengthening goodness and subduing evil.

26 The intrinsic value of the shofar is to shake a person up and to alert his entire being. The main sounds of the shofar-blowing are the *tekiah* and the *teruah*. (The *shevarim* sound also belongs to the category of the *teruah*.) Many *sefarim* explain that the *teruah* sound, being a "broken" one, hints that man should break and crush his evil inclination. The Hebrew word *תרועה* has a connection to the word *תעוררה* (wakefulness). Thus the *teruah* sound is a means towards *התעוררות*, reawakening man to keep away from all evil — *סור מרע*. The *tekiah* is a straight sound, which is meant to strengthen goodness within a human being and bring him to be an *עשה טוב* — one who actively does good deeds.

Thus the sounding of the shofar acts as an instructive tool and a method of proclaiming Hashem Yisbarach as King over us, for it helps in giving man the fortitude to shun evil and to do what is good and proper.

ADAM HARISHON'S SIN STRENGTHENED THE POWERS OF EVIL

27

"BEHOLD," RAMCHAL continues, "that after the sin committed by Adam haRishon (the first man), good became intermingled [with evil], and evil conquered good and subjugated it." Before the sin, man was almost completely perfect. He was innately good; the *כוח הרע*, powers of evil, existed outside of his essence. It is true that man had freedom of choice to decide whether to allow evil entry into his essence. The seductive urge, however, continued to be purely external, and was represented by the serpent (*Nefesh haChaim* 1:6).

Adam haRishon was placed in the Garden of Eden *לעבדה ולשמרה*, "to cultivate it and to guard it" (*Bereishis* 2:15). The Zohar explains this to mean that he was commanded to keep positive and negative commandments — by passing the test of the Tree of Knowledge and by not falling prey to the temptation of the serpent. Had he done that, he would have then completely subdued and abolished all *רע*, and creation would have become

complete in its total perfection (*The Knowing Heart*, pp. 185, 191-193). However, after man sinned, he fell from his lofty level. Evil penetrated his essence and became intermingled with all his powers, and goodness was conquered and subjugated by evil.

"AT THE TIME of *matan Torah*, goodness emerged from [the yoke of] evil and regained its strength and control [over evil]," Ramchal continues. Our Sages describe it (*Shabbos* 146a): *ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זיהמתו*, "Yisrael, [because] they stood at Mount Sinai, their *zuhama* (lit. foulness) ceased to exist." The power of evil, which had become empowered and entered man after his seduction by the serpent, ended at *matan Torah*. At that point they had virtually no evil inclination and they became immortal (*Avodah Zarah* 5a). The purpose of death is to purify the body from the *zuhama* of sin while it remains buried in the grave (*The Knowing Heart*, p. 97). However, when there is no *yetzer ha-ra*, evil inclination, there is no sin, and there is no need for death. * The final stage of *התקן וביטול הרע*, the ultimate rectification and the annulment of evil, was supposed to occur with the receiving of *הלוחות הראשונים*, the First Tablets of the Law. (Maharal [*Tiferes Yisrael*, chap. 48] states: "And if the *לוחות* had been given to them already, the Satan would have been powerless against them.") However, Yisrael sinned with the *עגל הזהב*, the Golden Calf, and they fell from their lofty level. Nevertheless, evil never regained its former rule over goodness, as it had before *matan Torah*; our possession of the holy Torah prevents this from happening.

"In the future," Ramchal continues, "this *tikun* will be completed, and goodness will re-conquer evil and subjugate it entirely, and *טוב* will rule on its own. Indeed, the shofar that was sounded at *matan Torah* was the first [activity that] strengthened goodness [again]. This is the meaning of [the verse in *Shemos* (19:19):] 'the sound of the shofar.'" When the Children of Israel heard the sound of the shofar, they shook in great trepidation. This fear weakened the *רע* in their hearts, and strengthened the *טוב*.

29 THE SOUNDING OF THE SHOFAR IN THE FUTURE WILL INITIATE THE COMPLETE TIKUN

"THE COMPLETION OF this rectification," Ramchal says, "will occur in the future [ultimate Redemption,] when goodness is totally victorious [over evil]. This, too, will come about through the [sounding of the] shofar. This is the meaning of *יתקע בשופר גדול* — "[On that day] a great shofar will be sounded (*Yeshayahu* 27:13). Because this *tikun* will be complete, as never before, this shofar is called 'a great shofar.'"

* Ramchal means to explain that "great" shofar does not mean great in terms of size, i.e. a long shofar; rather, it means that through the sound of the shofar of the future, a very strong *התעוררות* will occur. This reawakening will deal a final deadly blow to the *yetzer ha-ra*, causing its final and complete annulment, and the complete *tikun* of the world.

30 THE BLOWING OF THE SHOFAR ON EVERY ROSH HASHANAH ADDS TO THE SUBMISSION OF EVIL

"WE WERE COMMANDED to blow the shofar on Rosh Hashanah," Ramchal continues, "in order to reinforce the process of rectification, which was started at *matan Torah* and to prepare ground for the future." In other words, the function of the Rosh Hashanah shofar each year is to stir us to intensify our struggle

against the *yetzer ha-ra*, to deal it an additional blow, and thus to reinforce goodness.

It follows, therefore, that the annual shofar-blowing is an additional stage in the process of *tikun*, the rectification of creation, through the subjugation of evil and strengthening of goodness, until the future, ultimate *tikun*.

In view of the above we can understand better the words of the Tosafos on Rosh Hashanah 16b. (The Talmud there explains that the reason the shofar is sounded both before Musaf and also a second time during Musaf is in order to "confuse the Satan," and prevent him from condemning us.) Tosafos comments, quoting the Yerushalmi: When the Satan hears the second blowing, he thinks that it is the sound of the "great shofar" of the future. The shofar's sound stimulates us to succeed against the evil that resides within each one of us. The second blowing is an expression of our striving to subjugate this evil, as we make yet another effort to nullify it. The Satan sees how strong our desire is to do the will of Hashem and therefore he thinks that this second blowing is perhaps the final step towards his complete destruction. This confuses his constant endeavors to condemn Yisrael.

37

גילוי ד' בדרגת "הופעה" על ידי השופר

וענין זה הוא הנקרא הופעה - ובקול שופר עליהם הופעת, היינו דבמתן תורה היתה הופעה [שהרמח"ל כתב שזה הוא הגילוי היותר גדול] של קביעת נשמה בתוך עצמות ישראל, ולזה צריך הופעה יחודית לענין זה כדי ליצור צורת אדם אשר עצמותו נשמה היא, והיא הופעת הקב"ה בעצמו שהרי כביכול נשמת רוחו שפנימיות עצמותה מסתתרת בהעלם, ומקורה ברוך כביכול בתוך נשימת פיו יתברך שמו [כלשונו של הנפש החיים], וכשענין זה יוצא לגילוי, גילוי זה הוא הנקרא הופעה.

38

סדר תקיעותינו "ו סקו" רט

האדם מתחדש בר"ה בגדר אדם הראשון לפני החטא

ביום ברוא האדם את עצמו מחדש, צריך הוא להיות בהרגשה של אדם הראשון קודם החטא. כל שנה ושנה, בראש השנה, צריך להרגיש שזהו יום ההולדת הרוחני של האדם, ובכח גדולת היום הזה הוא נמצא בדרגה של קודם החטא. חז"ל אומרים על אדה"ר שהיה צופה מסוף העולם ועד סופו (חגיגה יב ע"א), וכך כל יהודי בר"ה מסוגל בתפילתו ובמעשיו לקבוע לעצמו את כל השנה מתחילתה ועד סופה. בירינו הכח לכתוב ולחתום לעצמנו שנה טובה ומבורכת, שהרי זהו יום ההולדת שלנו - יום הבריאה מחדש בצורת אדם הראשון שלפני החטא. עד כמה שנתרום ביום ההולדת, ביום ראש השנה, כך תקבע השנה כולה לטובה ולברכה.

39 באר החיים ז' קרינת

מכפר עד שירצה את חבירו], וטעם מחילה זו מתאמרא משמיה דהרה"ק בעל ה'תניא' ז"ע, דהנה ידוע (בר"ר פרשה יא, ה) שהקב"ה מקיים כל התורה כולה, ואיך שייך ענין התקיעות אצל הקב"ה. רק מפני שבראש השנה נברא אדם הראשון (ר"ה ת), ובבריאת האדם כתיב (בראשית ב, ז) "זיפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", והסבירו המפרשים "מדיליה נפח", והיא הנפחה שהקב"ה מנפח כביכול ביזמא דראש השנה גורם חיות בכל נפש, כי הוא יום תחילת מעשיו מדי שנה בשנה, ומכניס רוח חיים חדשים באפם, וממילא

"הראת לדעת" - החוש חבר להבנה

מהיכן שואב השופר את כוחו? מה 'כוח המצווה' של השופר? אומר רב סעדיה גאון: שופר של ראש השנה מקבל את כוחו מהשופר של מעמד הר סיני. כי הרי מעמד הר סיני היה מעמד נבואי של ראיית המציאות האמיתית של

הבריאה עם כל הבהירות שלה, ללא ספיקות וללא שאלות, אלא אור גדול של ראיית האמת כמו שהיא - "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו" (דברים ד, לה). היה זה שילוב שלא יתכן במציאות כלל; 'ראיה' - היא חוש, 'דעת' - זו הבנה, "הראת לדעת" - החוש חבר להבנה ונהיה לדבר אחד שבו אין הבדל בין הבנה שכלית לבין מציאות חושית - נבואה!"

33

בעולם הזה - "אכן אתה אל-מסתתר"

בעולם הזה אין אנו רואים את זה, כמו שכתוב (ישעיהו מה, טו) "אכן אתה אל-מסתתר". לכן, המשילו חז"ל את העולם הזה לחושך, כי מה שאנו רואים זה רק את החושך וההעלם. אבל האמת היא שהעולם כולו 'מאמרות' - 'דברות' של הקדוש-ברוך-הוא. כל מה שאנו רואים במציאות, מוחזק וקיים על ידי מאמר ודיבור של הקדוש-ברוך-הוא, זה מה שמהווה את הבריאה וזו היא הבריאה האמיתית. ותפקידו של האדם הוא לגלות את האור מתוך החושך, לא ללכת שולל אחרי הדמיון, אחרי ה"תשת חושך ויהי לילה". אלא לגלות ולמצוא את הקדוש-ברוך-הוא בכל מקום ובכל מציאות וענין. והנה במעמד הר סיני כשיצאו לדרך - להיות לעם ה', יצאו עם דחיפה חזקה מאד, עם "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים אין עוד מלבדו", הם ראו

34

מעמד הר סיני מחזיר אותנו ל"בראשית"

יוצא אפוא, שמעמד הר סיני עניינו הוא- שהקב"ה לקח את כלל ישראל, והביא אותם ל'בראשית', ליום הרת עולם - ראש השנה. כל כלל ישראל היו בבריאה וביצירה, כולם ראו את המאמרות, ראו כיצד כל מאמר ומאמר של הקדוש-ברוך-הוא בורא את העולם; מאמר "יהי רקיע" בורא רקיע, מאמר "תוצא הארץ דשא עשב" בורא דשא וכן כל המאמרות כולם.

35

האפשרות לעבור את החושך הגדול שבין שתי השופרות; בין השופר של גילוי האמת במעמד הר סיני לבין השופר של גילוי האמת של לעתיד לבוא, הוא ע"י כוח שופר של ראש השנה, בו מונח כוח מכוחו של שופר של מעמד הר סיני, הוא לוקח את האדם ממעמד הר סיני ומוביל אותו לשופר הגדול של אחרית הימים.

36 חזון אלהים - חו

הנה בקבלת התורה - במעמד הר סיני, דהרצון היה שיגיעו בני ישראל למצב של אדם הראשון קודם החטא. נעשה על ידי הקב"ה מעשה של נשימת פיו כביכול לתוך בני ישראל שתכנס עצמות מהותה לתוך גופם, ובזה תהיה צורתם של בני ישראל לצורה של נשמה, ומעשה זה נעשה על ידי השופר, בקול שופר חזק מאד, ונשיבת פי ד' כביכול בשופר - נשיבה זו נתחברה עם בני ישראל, ונקבעה בהם - בגופם, עצמות מהותה של נשמה, והנה ענין זה שהוא כמעט סתירה גמורה לצורת האדם הגשמית, היתה נצרכת מצד אחד שתבא במהלך של חוזק, שכדי שתוכל אותה נשימה להקבע בגוף עכור, אמנם לעומת זה אי אפשר שקביעה זו תיעשה בבת אחת, שהרי בעיקרה היא סתירה לגוף, ואשר על כן נעשה זאת בהדרגה, וזהו מה שכתוב ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, היינו שהיה מתחזק ועולה בהדרגה עד לדרגת מאד.

וזהו ענין שופר דראש השנה, שבאמת הרי ביזמא דראש השנה שהוא יום בריאת אדם הראשון מתחדשת מידי שנה בשנה הבריאה מחדש, ושוב נופח הקב"ה נשמת רוח חיים באלו אשר זוכין לזה, וזהו ענין שופר דראש השנה, שמקביל הוא לשופר של מתן תורה. ששני עניני שופר אלו באים, לחזור ולהחזיר מהות נשמה לתוך עצמות בני האדם - בני ישראל. (רע)

Apparently, it is not the Satan who is making the same mistake every year. We have seen that the shofar has the power to express — and develop — the inner essence of the Jewish People to fulfill the Divine will. The Satan is right to perceive the future redemption every year; if we fully appreciated and absorbed the message of the shofar, there is nothing that would prevent the redemption from taking place. If anyone is making the same mistake every year, it seems that it is us!

The Ramchal writes that every year, when the shofar is sounded on Rosh Hashanah, the rectification of evil is accomplished to a further degree, and another step is taken toward the final redemption. The extent to which this happens depends on how fully we absorb and respond to the sound of the shofar.⁶⁸

And so, on this day, we would do well to learn from our adversary, the Satan, about the power of the shofar and the changes it can bring about. We should do our utmost to hear and internalize its call, and make this Rosh Hashanah a decisive step toward the redemption for which we are waiting.

46

להעבירנו חלילה על דתנו, ואילו אנו עם בני עורכים תחינה לפני אבינו שבשמים, ומתחננים שיסכל עצתם ומחשבתם, וישיב להם גמולם בראשם על ידי כך שירבה מהומה ביניהם הטל, ומלאך אכזרי דוחה ומטלטל, שהבלבול והמהומה יהיו מנת חלקם, ומלאך אכזרי יטלטלם.

47

וכמו שלמדנו מדברי החכם מכל אדם (קבלה ג, ד) גם את זה לעומת זה - עשה האלקים. היינו שהקב"ה ברא את כוחות הקדושה שיהיו ניצבים כנגד כוחות הטומאה באופן של זה לעומת זה, וכיון שכל עבודת הסט"א היא להביא את עם בני ישראל לבחינת 'בהבל' להתבלבל, אזי בוודאי שהעבודה ההפכית בצד הקדושה היא, לבוא לבחינת המרגוע ומנוחת הנפש. נמצינו למדים אם כן, שעבודת תקיעת השופר מעקבת ומבהלת את השטן, וכעין ה'נגוף ורפוא במצרים' (שעיה יט, כג), כן היא בעבודת ראש השנה, שכלל שהתקיעה נעשית ביתר ישוב הדעת ומנוחת הנפש, כן היא מסייעת לישראל עם קרובו שיוכלו לשמור את כלי מחשבתם שלא יבהלו ולא יתבלבלו, רק יהיו בבחינת 'הלוך להרגיעו לישראל', וזו היא עבודת יום ראשון בשנה, זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון, שכשם שבריאת העולם היתה בסדר מסודר וקבוע, ובאופן הכי נעלה, היפך בחינת הבלבול והתהווה ובהוה, כן בכל ראש השנה צריך כל איש ישראל להעמיד עצמו בעבודת הסדר הנכון.

ואמר הגה"צ רבי יצחק בלור זצ"ל, הנה, למרות שכבר עברו כל כך הרבה שנים שתקעו והריעו, ולא בא המשיח, עדיין מפחד השטן וחוזר ומפחד כל שנה ושנה, שמא עתה עשו תשובה והשנה יבוא המשיח, ויגיע זמנו להיבלע מהעולם.

נמצא, שאדם הנאחז בעבודת האוש, וחושב 'הלא עברו עלי כל כך הרבה שנים והרבה ימים נוראים, וכמה תקיעות שופר שמעתי, ולא עשיתי תשובה, וכבר אין לי תקוה... אדם זה גרוע הוא מן השטן'²⁶³.

ארכי 5-8 סוואב
הרמת המכט הרוחני

42

ולמדנו כאן כי עבודת היום של ראש השנה היא עבודה מעין ביאת המשיח. העבודה של ראש השנה היא להרים את המכט הרוחני על המכט הגשמי. על התענינותו לחדול מלהיות גשמית ולהפוך לרוחנית. מתוך כך עליו להתבונן היכן הוא עומד במדרגתו הרוחנית, היכן הוא עומד ב, ואני קירבת א' לי טוב", באיזו מדרגה עומדת תפילתו, כיצד הוא לומד תורה, הוא מרגיש את החובה בלימוד מתוך יגיעה, ודוקא מתוך שמחה. ולעומת זאת כיצד הוא מתהלך כרחוב, כיצד אני רואה את עתידי, כיצד אני מתכנן את עתידה של משפחתי, האם שאיפתי היא, אחת שאלתי מאת ד' אותה אבקש - שבתני בבית ד' כל ימי חיי. אם הוא עונה על עצמו על שאלות אלו בחיוב הרי זה קיבל על עצמו עול מלכות שמים. ואם הוא חוזר ותוקע, הרי זו קבלת עול מלכות שמים מתוך אהבה, ולא מתוך יראה של ראש השנה, יראה של חרב מונחת על צוארו.

45

איתא בגמרא (מגילה לא) 'בראש השנה מפטירין הבן יקיר לי אפרים' (יימיה לא, ט). ופירש רש"י 'הבן יקיר לי אפרים - משום זכור-אזכרו רחם ארחמנו'. וכך פסק בשולחן ערוך (או"ח סי' מה ס"ב) 'ביום שני מפטיר בירמיה' 'כה אמר ה' מצא חן במדבר (סס ב) עד הבן יקיר לי אפרים'.

רבה מהומה ביניהם הטל

והנה אחר ההתבוננות נמצא שבאמת * עיקר עבודתו של אותו שטן הוא היצה"ר, היא להביא את בני ישראל לעירוב הדעת והמחשבה, וכמו שמצינו בסליחה (סליחות ליום ג' סליחות ס) 'ישראל עמך תחינה עורכים, שיסד הריב"ם מבעלי התוס', הנסובה על הגזירות והרדיפות שרדפו הנוצרים את היהודים להעבירם על דתם, בזה"ל 'שמאים האומרים נחלתך לחבל. כבודך להמיר ובהבל להתבלבל. וכו' עצתם תסכל ומחשבותם תבטל. רבה מהומה ביניהם הטל. ומלאך אכזרי דוחה ומטלטל. היינו שאותם כוחות הטומאה והסט"א הרוצים לחבל בעם ישראל, משתדלים להביא את עם בני ישראל להתבלבל בהבל, שיהיו בחוסר מרגוע ובחוסר מנוחת הנפש וישוב הדעת, ואז יוכלו

והנה בתחילת הפרשה הזו נאמר (לא, ב) * כה אמר ה' מצא חן במדבר עם שרדי חרב הלוך להרגיעו ישראל. ואיתא בגמרא (מסות מד). 'אמר ר' יוסי בר חנינא, ארבע גזירות גזר משה רבינו על ישראל, באו ארבעה נביאים וביטלום, משה אמר (דניס כח, ט) ובגוים ההם לא תרגיע, בא ירמיה ואמר הלוך להרגיעו ישראל. ופירש רבינו גרשום שם 'הלוך להרגיעו ישראל - שיהא להם מנוחה בגלותן'.

מדברי הגמרא והתוספות עולה שעיקר * תכלית תקיעת השופר באה בכדי לערב את השטן, ולהביאו למצב של 'בהיל ומתבלע ומתערבב', והיא הבחינה ההפכית לבחינת 'הלוך להרגיעו ישראל', ומאחר שבחינת ה'בהיל' מאבדת את כוחותיו של אותו שטן, אזי אנו צריכים ליקח ממנה לעבוד את ה', ולהבין שעיקר עבודתנו היא בבחינה ההפכית ל'בהיל'.

44

* This is how the Gaon describes achieving the focus that is the essence of *menuchas hanefesh*. There are no distractions of the past, no worries about the future. There is only this very moment, which carries echoes of eternity. The acquisition of *menuchas hanefesh* is acquiring the art of "living in the moment." As an *adam gadol* once told me, this is the essence of the prayer that we say in Maariv in the *tefillah* of Hashkiveinu: *"V'haseir satan milefaneinu umeiachareinu* — May Hashem remove the *satan* from in front of us and from behind us." We are praying for *menuchas hanefesh* and the ability to remain focused in the moment, undistracted by fears that confuse and agitate us.

✦ This concept of "living in the moment" defines a state of being wherein all is focused on being in the present as the key to achieving the goal at hand. We can be distracted neither by the past nor the future as we apply ourselves to the task of fulfilling our lives. There can only be the here and now. Worries and anxieties about the past and future play no role in the development of our ability to be focused and in the moment. They are actually impediments and distractions. Perhaps this is what Chazal mean when we are told, *"Dai tzarah beshaato* — Worry about the problem later, if and when it arises, not now."

Standing at the Crossroads

I have attempted to describe two absolutely contradictory states of mind that continuously confront each of us throughout our lives. *Menuchas hanefesh* brings us close to Hashem, to our *neshamos* and to those we love, while *pizur hanefesh* distracts, diverts and sabotages everything that is pure and good about our lives and us. In effect, at each moment of our lives, we stand at a crossroads of our selves, where we are given the option of thriving in one state of personal experience associated with *menuchas hanefesh*, or another state of personal experience that entraps us in the quicksand of *pizur hanefesh*.

This potential for either state of being is always in front of us.

56 שמה הנפשות - אה קמ"ו

הדורות לעולם, כל פרט ופרט מהראש השנה כבר נרשם למעלה, לכל יהודי לכל בחדר לכל אברך בדיוק נמרץ, את הראש השנה הטוב ביותר עבורו, איזה שטיקעל בתפילה יאיר לו ויעורר אותו, כל מחשבה דבור ומעשה של היום הזה, בכיהמ"ד או בבית, נכתב למעלה • בדיוק עצום תפלא, לתועלת נשמתו, וזה אבינו שבשמים רוצה שנשגן ונחזור כסדר, הכל הוא ממש מתנות נפלאות מן השמים, ידעו קנייטש פון דער בעל תפילה, כל ניגון וניגון, הכל מכון ומדוקדק, ודברנו כמה פעמים שזה בחינת אשירה לה' בחיי, עצם המצבים של החיים שלי הם שירה לה', העבודה היא השירה לה', וכל המצבים המתחדשים בכל רגע, הם הכלי זמר של הניגון הנפלא הזה, אהללה ה' בחיי, כשיהודי יודע וחי את זה, זהו קבלת עול מלכות, עבודת המלכויות הגדולה ביותר, השיר הנפלא ביותר להי"ת, הילדים ובני הבית וזה שעומד לידו בתפילה, וכל שאר המצבים, כולם מצטרפים להיות כלי זמר לניגון החביב הזה, זמרו לאלוקים זמרו, שרים שירה עצומה ונפלאה להי"ת.

אולם על פי היסוד הנ"ל יובן, שכשאדם נוטל שופר ביום ראש השנה על מנת לקיים את מצות בוראן, ומעבירו ד"א ברה"ר ועובר על איסור דאורייתא, הנה מעשה זה בוודאי נעשה מתוך עירובוב ובהילות הדעת, וכך נאמר מפורש בגמרא בפסחים (ע"ג): על גזירה זו דרבה 'שאני התם דזמנו בהול'. ונמצא אם כן שבמעשה כהלה זה, גרם לשטן ולכל גונדא דיליה שיהיו בבחינת 'שוב הדעת' רח"ל, דכאמור זה לעומת זה עשה אלקים, ותחת אשר יהא הוא בישוב הדעת והשטן בעירובוב הדעת, הוא היפך את היוצרות, והפריך את עיקר יסוד ומקור מצות השופר שכל תכליתה היא לערבב את השטן, ועל כן תיקנו חכמים שכשחל ראש השנה בשבת, יהיו כל בני ישראל עוצרים עצמם מלתקוע בשופר מתוך ישוב הדעת ומתינות, גזירה שמא אחד מהם יאבד את ישוב דעתו ויגרסו רעה לכלל ישראל רח"ל. ואמנם כאשר יהיו בני ישראל מצויים בבחינת ישוב הדעת, יגלמו באופן של זה לעומת זה שהשטן יתערבב ויבהל ויסתתמו טענותיו, אע"פ שלא יתקעו כלל בשופר.

מעתה אחר שהבנו כמין חומר את טעמים של קדמונינו שהתקינו לקרוא דווקא את ההפטורה הזו ביום שני של ראש השנה בד"ק, נבוא לבחינת המעשה אשר יעשו, שהוא להכין את נפשו בהכנה יתירתא לקיים את מצות היום היא ישוב הדעת, ושלוות הנפש, כי אי אפשר לבוא לבחינת ישוב הדעת בלא הכנה קודם, שכן אמרו חז"ל בברכות (ג'): 'חסידים הראשונים היו

ויש להוסיף בזה ולומר שבחינת השלווה ורגיעת הנפש וישוב הדעת, אין בהם שום סתירה לבחינת כובד הראש ביום המשפט הגדול והנורא חלילה, ואדרבא ככל שהאדם מיושב יותר בדעתו, כך הוא מבין יותר עד היכן הדברים מגיעים, וכך הוא יכול להכין עצמו כדבעי לקראת המשפט באופן מושכל כשידע היטב את מצוות היום המוטלות עליו, ויעשם מתוך ישוב הדעת גמור.

כאשר נכין את נפשנו ואת נפשות הסובבים אותנו כרבעי להיותנו בבחינת 'הלוך להרגיעו ישראל', נזכה באמת לבחינת ישוב הדעת שלווה הנפש ומנוחת הנפש, ובכך יכנס השטן וכל גונדא דיליה לבחינת עירוב וטירוף הדעת, ויסתתמו טענותיו, ונזכה לשנה טובה ומתוקה ושלווה, אכ"ר.

ועל פי יסוד נפלא זה אפשר להבין את עומק כוונת חז"ל שהתקינו שיתקעו את התקיעות על סדר מסויים, וכמו שאמרו חז"ל (ר"ה ג'): 'סדר תקיעות של שלש שלש'. והתקינו שיהיו תוקעים דווקא על סדר מסויים זה של מלכויות זכרונות שופרות, וזאת לפי שסדר הוא ענין עיקרי בסוד ראש השנה, בחינת יישוב הדעת ורגיעות, ואילו חוסר הסדר מביא לבלבול ופיזור הנפש, ומצוות היום הוא הסדר ויישוב הדעת, וע"כ ד"קא סדר התקיעות, הוא אשר מערבב את השטן ומביאו לידי כהלה ובלבול, וכאשר אין נוהגין על פי סדר, בזה ח"ו פותחין פתח פתוח לאותו שטן שיוכל להישאר בבחינת ישוב הדעת.

מנוחת הנפש

והנה ענין זה של רגיעת הנפש כנגד ענין 'נפש מבהלה', הוא באמת יסוד עיקרי בחיי האדם, וכאשר אדם נמצא בבחינה זו של כהלה ועירובוב וטירוף הדעת, שוב אינו יכול להשוב או לעשות שום דבר באופן הנכון והראוי,

וכל מעשיו מלאים בטעויות רבות ונוראות מי ישרם, והאדם עצמו בעבור זמן כאשר יתפכח מבהלת דעתו, יצטער עליהם צער רב, ואדם כזה אשר דעתו מעורבבת עליו, גם אם יעשה דבר טוב אין זה אלא במקרה בעלמא כסומא בארובה, כאדם העושה בלא דעת שכבהמות נדמה, שהרי מותר האדם מן הבהמה הוא אך ורק הדעת, וכמו שכתב אא"ו המאור עינים זיע"א בספה"ק ישמח לב (נכמות ד"ה סוכה טקנל עליו) 'נודע שעיקר האדם הוא המחשבה, ובמקום מחשבתו שם הוא כולו, וכשחושב אנה ואנה, נקרא פיזור הנפש, כי הנפש היא המחשבה כנודע'. עכ"ה"ק. ועל כן צריך כל אדם להשתדל בכל כוחו לעשות כל דבר קטן או גדול בשום שכל, ולשקול במאזני פלס כל תנועותיו ולכלכל כל צעדיו בישוב הדעת.

מעתה אחר שהבנו כל זאת, נוכל להבין היטב מה מצאו חכמינו ז"ל בפסוקי ההפטרה שקבעו לקרואה דווקא בראש השנה, כי מהות היום הזה היא הפסוק 'כה אמר ה' מצא חן במדבר עם שריידי חרב הלוך להרגיעו ישראל'. ענין המרגוע הוא הוא עיקר העבודה דילן ביום ראש השנה, ועל כן בחרו חז"ל דווקא בהפטרה זו אע"פ שיש בה מענין פורענות ישראל כמו שתמה הראב"ה, אך כיון שבפסוק זה נמצא עיקר מהות יסוד ראש השנה, על כן קבעו חז"ל לקרואה ביום ראש השנה.